

DOI: 10.5281/zenodo.3603783

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ

WORKING PAPER SERIES

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 241/ 2020-03

**TÜRKİYE'DE OYUNCAK SEKTÖRÜNÜN DIŞ TİCARETİNİN VE REKABET
GÜCÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ömer Burak TUNÇ*

Muhittin ADIGÜZEL**

---

*oburak.tunc@istanbulticaret.edu.tr- İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, Uluslararası Ticaret Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

**madiguzel@ticaret.edu.tr- İstanbul Ticaret Üniversitesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi

Özet

Dünya ekonomisinde küreselleşmenin etkisiyle rekabet artmakta ve bu bağlamda rekabet gücü önem kazanmaktadır. Türkiye bazı sektörlerde dış ticaret fazlası verirken oyuncak sektörünün de dâhil olduğu birçok sektörde açık vermektedir. Dünya’da, 2007 yılında 56 milyar 775 milyon dolar olan Dünya oyuncak ticareti hacmi 2018 yılında 96 milyar 484 milyon dolar düzeyine ulaşarak yaklaşık %70 oranında artmıştır. Türkiye’nin 2018 yılında sektördeki üretimi 98 milyon dolar, ithalatı 263 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de çok hızlı büyüyen ve ülke ekonomisindeki payını artıran oyuncak sektörünün uluslararası rekabet gücünü değerlendirilmektir. Türk oyuncak sektörünün 2007-2018 dönemindeki rekabet gücünün ölçümü Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (AKÜ) yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, Türk oyuncak sektörünün rekabet gücünün düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oyuncak Sektörü, Rekabet Gücü, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük.

Abstract

In the world economy, competition increases with the effect of globalization and in this context, competitiveness gains importance. As Turkey has foreign trade surplus for some industry , It has deficit in many industry included the toy industry. World toy trade volume, which was 56 billion 775 million dollars in 2007, reached 96 billion 484 million dollars in 2018 and increased by 70%. The production of Turkey in the sector in 2018 had been 98 million dollars and its import had been around 263 billion dollars. The aim of this study is the toys industry inspect to international competitive power which the growing and developing fastly in Turkey and increased the share in the national economy. The competitiveness of the Turkish toy industry in the 2007-2018 period was evaluated using the Revealed Comparative Advantages (RCA) method. As a result of the research, it is concluded that the competitiveness of Turkish toy sector is generally low.

Keywords: Toy Industry, Competitiveness, Revealed Comparative Advantage

Giriş

Dünya ekonomisinde küreselleşmenin etkisiyle rekabet artmakta ve bu bağlamda rekabet gücü önem kazanmaktadır. Küresel rekabetçiliğinin yükseltilmesi ve devamlı büyüyen pazarda sahip olduğu payı koruma ve artırma, işletmelerin ana gayelerinden biri haline gelmiştir. Türkiye rekabet gücünün olduğu bazı sektörlerde dış ticaret fazlası verirken oyuncak sektörünün de dâhil olduğu birçok sektörde açık vermektedir.

Bu kapsamda çalışmanın temel amacı; Türkiye’de çok hızlı büyüyen ve ülke ekonomisindeki payını da her geçen gün artıran oyuncak sektörünün uluslararası rekabet gücünü değerlendirilmesidir. Hedef kitlesi 0-14 yaş grubu olan sektörün ülkemiz nüfusundaki yüksek payı ve buna bağlı olarak da potansiyeli bu sektörün rekabet gücünün incelenmesinin temel nedeni olmuştur. Türkiye’nin 2007-2018 yılları arasındaki 12 yıllık dönemde oyuncak sektörünün (GTIP 9503 “Oyuncaklar, Oyun ve Spor Malzemeleri; Bunların Aksam, Parça ve Aksesuarı” başlığı altında bulunan toplam 20 ayrı ürün grubunun) rekabet gücü Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde rekabet, rekabet gücü kavramları ve uluslararası rekabet gücünü ölçme yöntemleri irdelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde Dünya ve Türkiye oyuncak sektörü ihracat/ithalat verileri gösterilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise Türkiye oyuncak sektörünün 2007-2018 dönemi için, Balassa tarafından ortaya atılan Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler yaklaşımının Vollrath tarafından görece ithalat avantajının da dâhil ederek formüle ettiği RCA(Revealed Comparative Advantage) indeksine göre rekabet gücü analiz edilmiştir.

1. Küresel Rekabet Gücü

1.1. Rekabet ve Rekabet Gücü Kavramları

Rekabet, piyasadaki mevcut ekonomik birimler arasında, amaç ve çıkarların edinilmesi kapsamında oluşan bir yarışın veya karşıtlığın bulunduğu ilişkidir (Erkan, 1987, s.121). Rekabet olgusunun bir sonucu olarak ortaya çıkan rekabet gücü, “firmaların, bölgelerin veya ülkenin, uluslararası rekabette görece olarak daha yüksek gelir ve istihdam seviyesindeki üretim gücüdür” (Adıgüzel, 2011, s. 12). Bu kapsamda rekabet gücü,

piyasadaki unsurların, serbest ve yerleşik piyasa koşulları altında, hem bireylerin gelirlerinin artması, hem de ürettikleri ürünleri piyasaya sokarak başarı elde etmesidir.

1.2. Küresel Rekabet Gücü Kavramı ve İlgili Teoriler

Küresel rekabet gücü, bir ülke veya firmanın global strateji ile birlikte uluslararası pazarda rekabet edebilme kabiliyeti olup, ihracatta ya da yerel pazardaki yerli veya yabancı rakiplerine karşı ürünün fiyat, kalite, teslim süresi veya satış sonrası servis niteliği gibi fiyat dışı faktörler bakımından üstünlük sağlamasıdır (Kibritçioğlu, 1996, ss.111-112).

Uluslararası alanda ülkelerin rekabet güçlerine yönelik olarak farklı teoriler geliştirilmiştir:

- Rekabetçi Üstünlük Teorisi (Elmas Modeli): Porter (1990) tarafından geliştirilen bu modelde uluslararası rekabet gücü avantajı sağlamada tek anlamlı kaynağın, ulusal koşullar olduğu ileri sürülmektedir. Bu kaynağın en önemli parçası olarak da verimlilik artışını göstermektedir. Elmas Modeli ile ulusların (ve o ulusun firmalarının) rekabet gücünü açıklamak üzere; faktör şartları, talep şartları, ilgili ve destekleyici endüstriler ile işletmenin stratejisi, yapısı ve rekabet özellikleri olmak üzere dört belirleyici faktörden faydalanılmaktadır.
- Çifte Elmas Modeli: Porter'ın önerdiği elmas modelinin gelişmekte olan ülkeler açısından uygulanılır olmadığını öne süren ve “sadece ülke içindeki dengeleri gözetmediği ve uluslararası bağlantıların önemini göz ardı ettiği” gerekçesiyle eleştiren Rugman ve D’Cruz (1993) Çifte Elmas Modeli’ni geliştirmiştir (Akt.Adıgüzel, 2011,s.77). Rugman ve D’Cruz’un bu yaklaşımı ile ülkelerin gerçekleştirdikleri ticaret doğrudan yabancı yatırımları vasıtasıyla etkileşimde bulunduğu ülkelerin elmas modellerini de kapsayarak firmaya özgü kabiliyetlerin coğrafi kaynağını da genişletmektedir (Dunning, 1996, s. 2).
- Genelleştirilmiş Çifte Elmas Modeli: Moon, Rugman ve Verbeke (1998, s.136), küçük ekonomileri doğru olarak analiz edebilmek için Genelleştirilmiş Çifte Elmas Modelini kurgulamıştır. Bu model, rekabet gücü değişkenini kullanılır hale getirmiş ve hükümet etkenini dış değişken kapsamına almaktan çok model dahilinde önemli bir değişken olarak kabul etmiştir (Moon vd., 1998, s. 148).

Modelin kapsamına çok uluslu işletmelerin faaliyetlerinin de alınması Porter'ın Elmas Modeli ile bu model arasındaki en önemli farkı oluşturmaktadır.

- Dokuz Faktör Modeli: Cho tarafından geliştirilen bu modele göre rekabet gücü fiziki, beşeri ve dışsal faktörler olmak üzere üç boyutlu olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Akt.Adıgüzel, 2011,s.75). Fiziki faktörler; sahip olunan kaynakları, iş çevresini, ilgili ve destekleyen endüstriler ile yurt içi talebi kapsamaktadır. Cho beşeri faktörleri ele alırken; temel ekonomik faaliyetleri sağlayan çalışanlar, ekonomi politikalarını belirleyip uygulayan politikacılar ve bürokratlar, profesyonel yöneticiler ve mühendisler ile yatırım yapan girişimcilerdir. Modelde rekabet gücüne etki eden son faktör olarak dışsal faktörler yer almıştır (Dong-Sung, 1998).

1.3. Küresel Rekabet Gücünü Ölçme Yöntemleri

Rekabet gücünün çeşitli seviyelerde tanımlanması, rekabet gücü kavramı üzerinde etkili olan ve bu kavramları saptayan etkenlerin çeşitliliği ve farklı rekabet türlerine bağlı olarak rekabet gücü göstergeleri ile ölçümü farklı olmaktadır (Adıgüzel, 2011, s. 185). Bu kapsamda rekabet gücünün ölçümünün saptanmasına yönelik bazı makro ve mikro rekabet gücü ölçme yöntemleri şunlardır:

- Dünya Ekonomik Forumu Küresel Rekabet Gücü Endeksi: Dünya Ekonomik Formu (WEF) tarafından hazırlanan bu endeks, ülkelerin küresel rekabet gücünü mikro ve makroekonomik açıdan 12 ana başlık altında ve üç ana ilkeye dayalı olarak kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir (WEF, 2013).
- Uluslararası Yönetim Geliştirme Merkezi (IMD) Dünya Rekabet Gücü Yıllığı Ölçüm Yöntemi: Ülkelerin rekabet güçlerine yönelik olarak her yıl yayımlanan “Dünya Rekabet Gücü Yıllığı”nda ülkelerin rekabet güçlerinin değerlendirilmesinde GSYİH ve verimlilik gibi ekonomik faktörlerin yanında sosyal, kültürel ve siyasi faktörler de önem arz etmektedir. IMD küresel rekabet gücünü ölçümlemek için ekonomik performans, hükümet etkinliği, iş dünyasının etkinliği ve altyapı olmak üzere dört temel faktör kullanmaktadır (Adıgüzel, 2011, s. 202).
- Rekabetçi Endüstriyel Performans Endeksi: BM Endüstriyel Gelişme Organizasyonu tarafından hazırlanan bu indekste rekabetçi endeksi;

kişi başına imalat sanayi katma değeri, kişi başına imalat sanayi ihracatı, sanayileşme yoğunluğu ve ihracat kalitesi olmak üzere 4 bileşenden oluşmaktadır (Adıgüzel, 2011, s. 205).

- İngiltere Rekabet Gücü Ölçüm Yöntemleri: Hem İngiltere ekonomisinde gerçekleşen gelişmeler hem de İngiltere'nin G7 ülkeleri karşısındaki rekabet gücünü değerlendirilmek üzere İngiltere Ticaret ve Sanayi Bakanlığı tarafından hazırlanmaktadır (Adıgüzel, 2011, s. 207).
- Dış Ticaret Göstergeleri: Küresel rekabet gücünün bir diğer ölçümü, ülkelerin dış ticaret göstergeleri kullanılarak yapılan çeşitli analizler yoluyla yapılmaktadır. Bu kapsamda Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (AKÜ), Göreli İhracat Avantajı Endeksi, Göreli İthalat Nüfuz Endeksi, Ticari Performans Ölçütü (TPE), Dış Ticaret Hadleri, İhracatın Kompozisyonu ve Piyasa Payı, Net İhracat Oranı (NETİHR), İthalat Nüfuz Oranı, İhracat/ithalat oranı (XMR) ve Uluslararası Rekabete Maruz Kalma Düzeyi olmak üzere on yöntem bulunmaktadır (Adıgüzel, 2011)

2. Dünyada ve Türkiye’de Oyuncak Sektörünün Dış Ticareti

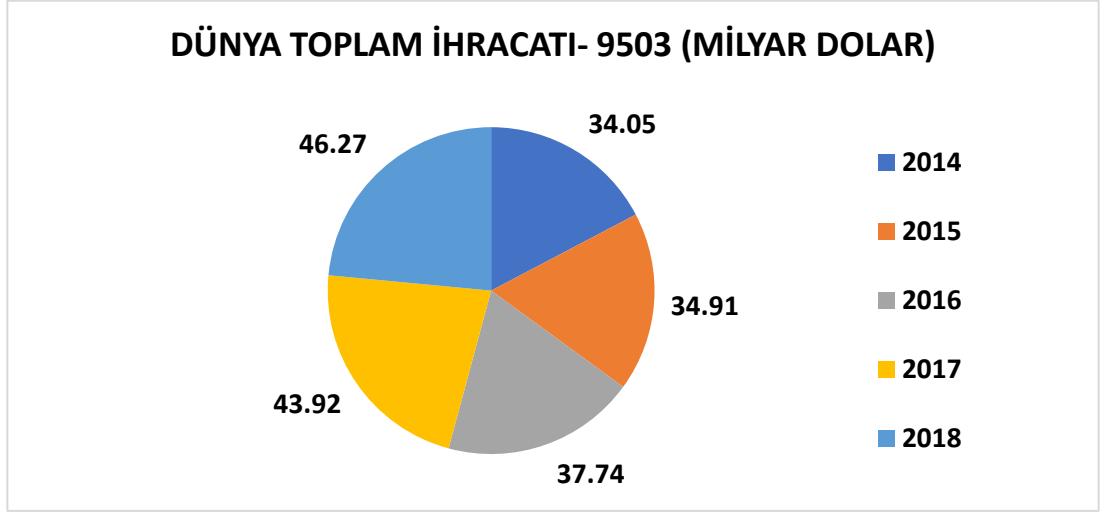
2.1. Dünya Oyuncak Ticareti

2007 yılında 56 milyar 775 milyon dolar olan dünya oyuncak ticareti hacmi 2018 yılında 96 milyar 484 milyon dolar düzeyine ulaşarak yaklaşık %70 oranında artmıştır (Trademap, 2019).

2.1.1. Dünya Oyuncak İhracatı

GTIP-9503 “Üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bilmeceler (puzzle)” faslında 2007 yılında 34,05 milyar dolar olan dünya genelindeki ihracat 2018 yılında 46,27 milyara dolara ulaşmıştır. 2014-2018 dönemi dünya toplam ihracat rakamları Grafik 1’de gösterilmiştir. Dönem içerisinde dünya toplam ihracatı devamlı olarak artış göstermiştir.

Grafik 1. Dünya oyuncak ihracat değerleri-9503 (2014-2018)

Kaynak: Trademap (www.trademap.org) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

GTIP-9503 grubunda en fazla ihracat yapan 10 ülkenin 2014-2018 dönemindeki ihracat rakamları Tablo 1’de yer almaktadır. Tablo 1’e göre Çin, 2018 yılı itibariyle 25,46 milyar dolarlık ihracat rakamı ile dünya ihracatında %55’lik bir pay ile birinci sırada yer almakta olup, en yakın rakibinin yaklaşık 10 katı düzeyinde ihracat gerçekleştirmiştir. Çin’i sırasıyla; 2,68 milyar dolar ile Hong Kong; 2,59 milyar dolar ile Çekya; 2,25 milyar dolar ile Almanya ve 1,24 milyar dolar ile ABD izlemektedir.

Tablo 1. Dünya oyuncak ihracatı (9503 - üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bilmeceler (puzzle))

	İhracatçı Ülke	Yıllar (Bin Dolar)				
		2014	2015	2016	2017	2018
1	Çin	14.134.788	15.663.715	18.382.560	23.995.227	25.467.875
2	Hong Kong	4.027.997	3929.762	3.256.408	2.965.854	2681.245
3	Çekya	2.645.254	2473.370	2.546.768	2.378.734	2591.759
4	Almanya	2.067.106	1854.904	2.008.053	2.219.878	2256.321
5	ABD	1.033.030	1052.277	1.118.062	1.220.192	1246.250
6	Hollanda	925.963	927.445	1.046.313	1.171.244	1181.809
7	UK	614.503	607.090	666.620	807.497	923.242
8	Vietnam	354.547	447.721	600.325	803.578	876.416
9	Belçika	851.646	781.288	856.563	811.768	771.216
10	Meksika	835.978	859.571	715.787	711.732	768.284
	Dünya (Toplam)	34.048.999	34.912.621	37.742.924	43.923.488	46.271.386

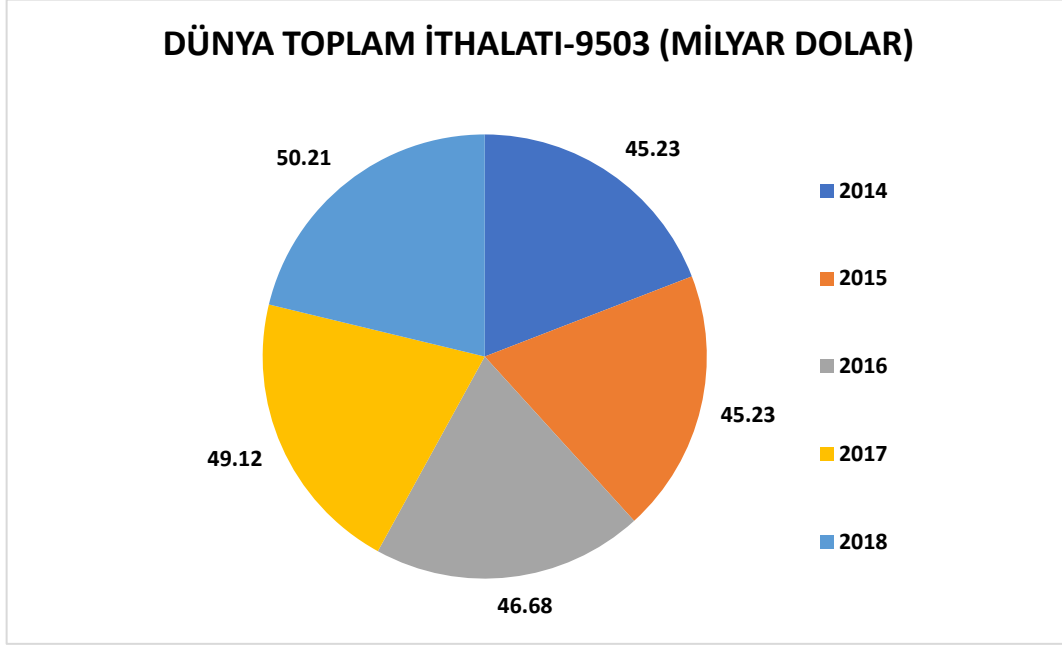
Kaynak: Trademap (www.trademap.org) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

2.1.2. Dünya Oyuncak İthalatı

Grafik 2’de görüldüğü gibi GTIP-9503 “ faslında 2014 yılında dünya genelinde 45,22 milyar dolar olan toplam ithalat 2018 yılı itibariyle 50,21 milyar dolar düzeyine yükselmiştir.

Grafik 3. Dünya oyuncak ithalat değerleri-9503 (2014-2018)

Kaynak: Trademap (www.trademap.org) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

GTIP-9503 faslında en fazla ithalat yapan 10 ülkenin 2014-2018 dönemindeki ithalat rakamları Tablo 2’de yer almaktadır Bu kategoride dünya toplam ithalatında ilk sırada ABD bulunmaktadır. ABD, 2018 yılında gerçekleştirdiği 14,75 milyar dolarlık ithalat ile dünya toplam ithalatında % 30’luk paya sahiptir. ABD’nin ardından; 3,35 milyar dolar ile Almanya 2. Sırada; 2,82 milyar dolar ile Birleşik Krallık 3.sırada; 2,28 milyar dolar ile Japonya 4.sırada ve 2,16 milyar dolar ile Fransa 5.sırada yer almaktadır.

Tablo 2. Dünya oyuncak ithalatı (9503 - üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bilmeceler (puzzle))

	İthalatçı Ülke	Yıllar (Bin Dolar)				
		2014	2015	2016	2017	2018
1	ABD	12.788.811	14.232.721	14.596.371	14.968.627	14.757.792
2	Almanya	2.927.570	2.821.532	2.980.254	3.126.111	3.354.428
3	UK	2.857.860	2.872.784	2.878.962	2.811.844	2.823.510
4	Japonya	2.022.828	1.915.360	1.996.230	2.126.819	2.280.572
5	Fransa	2.108.724	2.026.886	2.117.388	2.303.159	2.164.938
6	Hong Kong	2.335.205	2.270.125	2.022.035	1.972.185	1.670.141
7	Kanada	1.382.039	1.390.591	1.431.205	1.497.153	1.560.329
8	RF	1.376.668	831.495	1.001.725	1.184.236	1.296.392
9	İtalya	1.076.039	1.088.646	1.113.538	1.092.499	1.241.672
10	Hollanda	1.020.136	949.616	1.022.625	1.152.319	1.226.338
	Dünya (Toplam)	45.229.202	45.231.130	46.680.713	49.121.780	50212895

Kaynak: Trademap (www.trademap.org) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

2.2. Türkiye'nin Oyuncak Sektörü Dış Ticareti

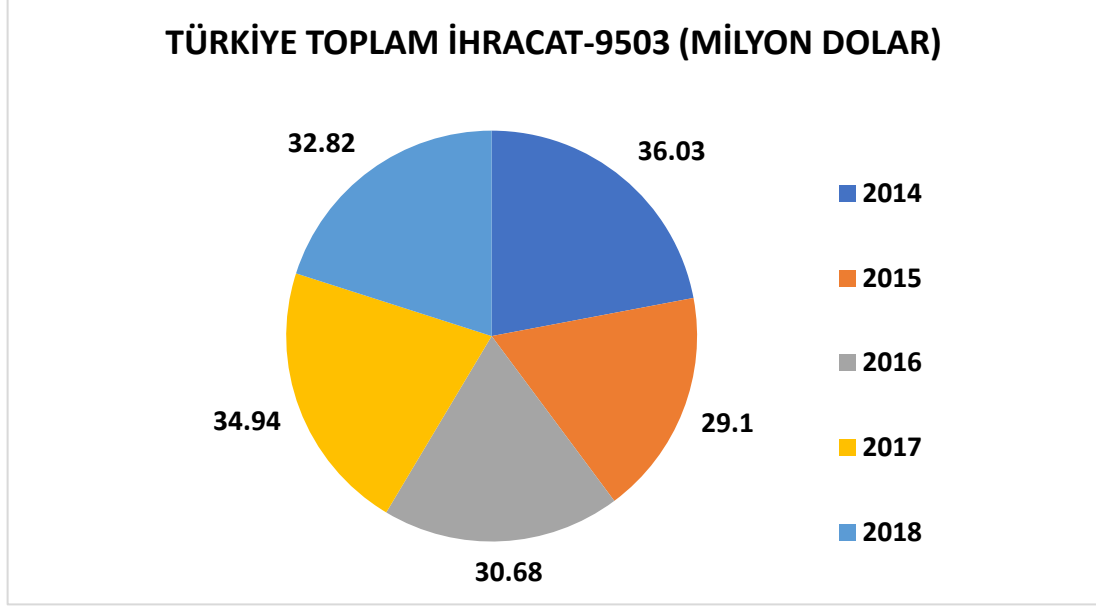
Türkiye oyuncak sektörü ağırlıklı olarak ithalata dayanan bir sektördür. 2014 yılında oyuncak sektörünün genelinde 158 milyon dolarlık üretime karşın 401 milyon dolar düzeyinde ithalat gerçekleştirilmiştir. Yurtiçindeki satış hacmi 517 milyon dolar olurken, 42 milyon dolarlık ihracat yapılmış ve üretim iç pazarda %26'lık bir pay edinmiştir. 2018 yılında ise üretim 98 milyon dolara ve ithalatta 263 milyon dolar düzeyine gerilemiştir. Yurtiçi satış hacmi 328 milyon dolara inerken ihracat tutarı da 33 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde yerli üretilen oyuncaklar %34'lük bir pazar payına sahip olmuştur. Türkiye'nin oyuncak ithalat ve ihracat fiyatları incelendiğinde ihraç fiyatlarına kıyasla ithal fiyatlarının %8 oranında düşük olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle Türkiye katma değeri ucuz oyuncakları ihraç ederken pahalı oyuncakları ise ithal etmektedir. Ülkemizde çocuk başına yıllık ortalama oyuncak tüketimi 20 dolar düzeyindedir. Bu rakam Avrupa'da 250 euro iken, ABD'de 300 dolar düzeyindedir. (PAGEV, 2019).

2.2.1. Türkiye Oyuncak İhracatı

GTIP-9503 "Üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bilmeceler (puzzle)" grubunda 2014-2018 döneminde Türkiye'nin

toplam ihracatı dalgalı bir seyir izlemiştir. 2014 yılında 36,03 milyon dolar olan ithalat rakamı 2018 yılında 32,82 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 4. Türkiye oyuncak ihracat değerleri-9503 (2014-2018)

Kaynak: Trademap (www.trademap.org) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

GTIP-9503 “Üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bilmeceler (puzzle)” grubunda Türkiye tarafından en fazla ihracat yapılan 10 ülkenin 2014-2018 dönemindeki ihracat rakamları Tablo 4’de belirtilmiştir. Buna göre Türkiye’nin toplam ihracatında öne çıkan herhangi bir ülke olmadığı görülmekte olup, 2,2 milyon dolar ile Birleşik Krallık toplam ihracatta ilk sırada bulunmaktadır. Birleşik Krallık ardından 1,9 milyon dolar ile Irak 2.sırada, 1,87 milyon dolar ile Yunanistan 3.sırada ve 1,84 milyon dolar ile GKRY 4.sırada ve 1,55 milyon dolar ile Sırbistan 5.sırada yer almaktadır.

Tablo 3. Türkiye oyuncak ihracatı (9503 - üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bilmeceler (puzzle))

Nu	İhracatçı Ülke	Yıllar (Bin Dolar)				
		2014	2015	2016	2017	2018
1	İngiltere	1.419	1.701	2.567	2.305	2.221
2	Irak	2.781	1.774	1.064	3.086	1.935
3	Yunanistan	1.966	1.682	1.877	1.870	1.871
4	GKRY	1	0	0	2.163	1.849
5	Sırbistan	1.324	1.243	1.589	1.625	1.559
6	İran	523	512	650	1.500	1.439
7	İtalya	1.446	912	2.591	1.940	1.412
8	RF	1.735	919	803	1.006	1.350
9	S. Arabistan	848	1.140	703	1.120	1.322
10	Almanya	788	792	917	884	1.219
Dünya (Toplam)		36.038	29.104	30.687	34.944	32.829

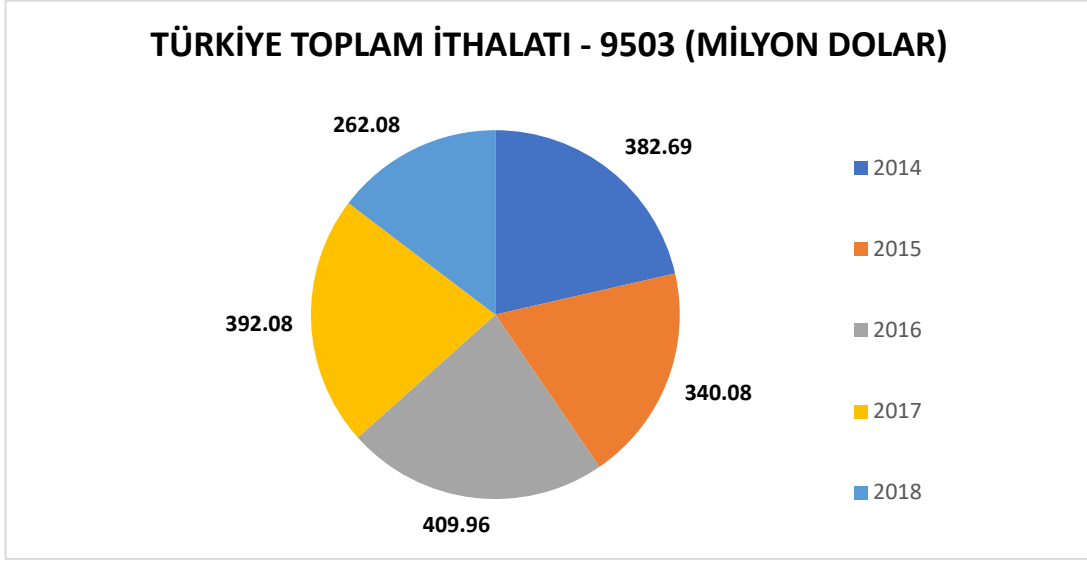
Kaynak: Trademap (www.trademap.org) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

2.3.2. Türkiye Oyuncak İthalatı

GTIP-9503 “Üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bilmeceler (puzzle)” grubunda 2014-2018 döneminde Türkiye’nin toplam ithalatı dalgalı bir seyir izlemiştir. 2014 yılında 382,69 milyon dolar olan ithalat 2018 yılında %32 oranında azalarak 262,08 milyon dolara gerilemiştir.

GTIP-9503 “Üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bilmeceler (puzzle)” grubunda Türkiye tarafından en fazla ithalat yapılan 10 ülkenin 2014-2018 dönemindeki ithalat rakamları Tablo 5’de belirtilmiştir. Türkiye’nin toplam ithalatında Çin en etkin ülke olarak öne çıkmaktadır. 2018 yılı itibariyle Çin’den 230,69 milyon dolar ithalat gerçekleştirilmiştir. Tabloda öne çıkan bir diğer husus da en çok ithalatın yapıldığı ilk 10 ülke arasında Çin’in dışında Endonezya, Vietnam, Malezya ve Tayland olmak üzere 4 güneydoğu Asya ülkesi bulunmasıdır.

Grafik 5. Türkiye oyuncak ithalat değerleri-9503 (2014-2018)

Kaynak: Trademap (www.trademap.org) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 4. Türkiye oyuncak ithalatı (9503 - üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bilmece) (puzzle))

Nu	İthalatçı Ülke	Yıllar (Bin Dolar)				
		2014	2015	2016	2017	2018
1	Çin	351.072	304.478	370.598	352.789	230.690
2	Endonezya	3.264	3.747	3.031	5.734	6.573
3	Vietnam	2.572	2.563	4.996	5.915	4.337
4	Çekya	1.045	3.187	5.211	3.963	4.150
5	İtalya	4.288	7.089	7.039	6.667	2.742
6	Danimarka	2.854	2.425	1.766	1.338	2.289
7	Macaristan	288	666	1.135	1.445	1.686
8	Malezya	2.897	2.349	1.985	2.268	1.610
9	Tayland	1.390	1.897	2.023	1.287	1.385
10	Almanya	2.376	2.108	1.780	1.088	886
Dünya (Toplam)		382.692	340.087	409.961	392.089	262.085

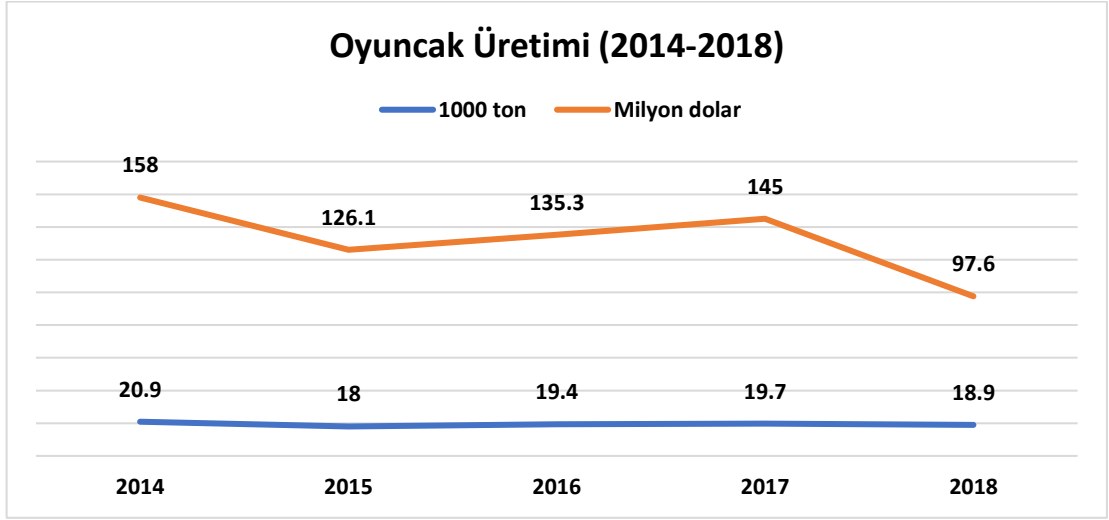
Kaynak: Trademap (www.trademap.org) verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

2.4. Türkiye Oyuncak Üretimi

Ülkemizde son 5 yılda miktar ve değer olarak gerçekleştirilen oyuncak üretim istatistikleri Grafik-1'de gösterilmiştir. Buna göre üretim miktarı söz konusu dönemde

ortalama %2,5 düzeyinde değer olarak ise % 11,3 düzeyinde azalmıştır. Oyuncak üretimi; miktar olarak 2014 yılında 20900 ton iken 2018 yılında 18900 tona düşmüş, değer bazında ise 2014 yılında 158 milyon dolar iken 2018 yılında 97,6 milyon dolara gerilemiştir (PAGEV, 2019).

Grafik 6. Türkiye oyuncak üretimi (2014-2018)

Kaynak: PAGEV, 2019

3. Türkiye’de Oyuncak Sektörünün Dış Ticaretinin ve Rekabet Gücünün Değerlendirilmesi

3.1. Araştırma Yöntemi

Türkiye’de oyuncak sektörünün rekabet gücünün incelendiği bu araştırma; ilk olarak Balassa (1965) tarafından ortaya koyulan ve ilerleyen yıllarda Vollrath (1987 ve 1991) tarafından nipsi ithalata yönelik katkılar ile birlikte son halini alan Açıklanmış Karşılaştırılmal Üstünlükler (AKÜ) yöntemi kullanılarak yürütülmüştür.

Vollrath, Açıklanmış Karşılaştırılmal Üstünlükler (RCA) yöntemini aşağıda belirtildiği şekilde formüle etmiştir.

$$AKÜ = (\ln [(X_{ij} / X_{it}) / (M_{ij} / M_{it})]) * 100$$

AKÜ değerlerine göre sektörün rekabet etme gücü;

AKÜ > +50 olduğunda sektörün yüksek rekabet gücüne,

-50 < AKÜ < +50 olduğunda sektörün sınırlı düzeyde rekabet gücüne ve

AKÜ < -50 olduğunda ise sektörün düşük rekabet gücüne sahip olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Araştırma kapsamında Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)'nin Trademap (www.trademap.org) sitesinde yayımladığı ihracat ve ithalat verilerinden faydalanılmıştır.

3.2. Araştırma Bulguları

Araştırmanın bu kısmında Türkiye'nin 2007-2018 döneminde GTIP 9503 kodlarının 12 haneli alt sektörleri AKÜ değerleri hesaplanarak incelenmiş olup, sektörlerin AKÜ indeksleri Tablo 6'da olduğu gibidir.

Tablo 5. Türkiye Oyuncak Sektörü Ürünlerinin 2007-2018 Dönemi AKÜ Değerleri

GTIP	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
950300101100	-67,22	-155,96	-181,36	-49,22	-19,90	-198,85	-171,88	-256,86	-219,58	-380,08	-395,30	-210,49
950300101200	-60,07	-71,80	8,30	-32,46	70,39	-4,49	4,93	-68,63	-64,73	-110,35	-126,09	8,34
950300101900	77,38	44,71	82,04	-4,93	-67,23	-155,49	-146,44	-153,35	-161,63	-166,81	-174,48	-89,78
950300210000	-360,95	-393,93	-191,23	-231,38	-401,37	-355,25	-359,14	-360,71	-358,24	-374,79	-399,17	-351,60
950300290000	-286,54	-257,59	-91,78	-131,12	-261,43	-164,55	-295,39	-376,76	-512,53	-772,52	-382,85	-444,99
950300300000	-449,02	-457,96	-313,87	-230,62	-245,53	-433,62	-266,23	-187,34	-171,77	-211,11	-168,78	-148,78
950300350000	-89,80	-45,83	-117,10	-166,51	-136,78	-134,96	-150,12	-181,62	-245,56	-279,14	-303,68	-183,85
950300390000	-71,78	131,93	-164,42	-113,03	-58,09	-118,82	-47,08	-33,25	-147,57	-263,68	-280,09	-130,55
950300410000	-328,62	-365,69	-314,74	-387,79	-330,96	-322,41	-353,29	-347,03	-292,41	-324,79	-338,57	-281,97
950300490000	-181,40	-166,36	-218,10	-266,58	-211,35	-271,30	-237,46	-270,05	-294,35	-362,52	-342,27	-315,57
950300550000	-427,31	-540,85	-445,58	-502,00	-451,72	-402,17	-388,57	-460,94	-527,40	-488,92	-422,65	-440,16
950300610000	-287,54	-378,67	-260,19	-420,46	-368,33	-247,18	-376,59	-353,03	-418,59	-335,18	-290,47	-278,04
950300690000	-332,95	-313,47	-199,38	-227,88	-222,70	-257,19	-246,06	-132,11	-180,60	-188,37	22,26	57,55
950300700000	-238,59	-163,36	-174,75	-189,28	-196,12	-188,57	-134,27	-129,37	-148,69	-177,82	-149,24	-151,75
950300750000	-285,07	-295,29	-332,63	-399,86	-381,79	-372,41	-370,83	-416,97	-432,95	-436,71	-435,51	-365,46
950300790000	-260,40	-215,07	-315,93	-373,80	-270,14	-291,81	-326,77	-323,30	-341,02	-374,51	-337,73	-293,10
950300810000	-557,20	-341,83	-539,61	-370,19	-583,99	-322,58	-577,59	-604,91	-567,29	-451,33	-478,20	-433,31
950300850000	-407,12	-300,79	-239,76	-321,81	-349,00	-355,55	-364,81	-430,18	-456,95	-392,73	-391,87	-457,72
950300950000	-324,69	-254,04	-278,34	-293,18	-287,26	-226,00	-191,56	-196,53	-204,67	-209,15	-188,48	-153,85
950300990000	-67,98	-62,66	-39,81	-38,16	-82,37	-71,51	-72,19	-46,38	-90,64	-81,58	-109,84	-26,59

Kaynak: TRADEMAP'de yer alan veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

GTIP-950300101100 “Oyuncak Bebekler İçin Arabalar” kategorisinde 2010 ile 2011 yılları haricinde Türkiye’nin rekabet gücü olmadığı görülmektedir. 2007 yılında -67,22 olan AKÜ değeri 2010 yılında -49,22’ye ve 2011 yılında da -19,9’a yükselerek sınırlı düzeyde de olsa rekabet gücü kazanmıştır. Bununla birlikte 2012’den itibaren rekabet gücü yeniden kaybedilmiştir.

GTIP-950300101200 “Üç Tekerlekli Bisikletler” kategorisinde 2007 ve 2008 yıllarında rekabet gücü düşük iken, 2009-2013 yılları arasında rekabet gücü daha pozitif bir görünüm sergilemiş ve sınırlı düzeyde rekabet gücü kazanılmıştır. 2011 yılında rekabetçi pozisyona geçilen bu kategoride 2018 yılı itibariyle +8,34 AKÜ değerine ulaşılmıştır. Türkiye’nin bu kategorideki rekabet gücü sınırlıdır.

GTIP 950300101900 “Skuter, pedallı araba vb. tekerlekli oyuncak” kategorisinde Türkiye’nin 2007 yılında +77,38 AKÜ değeri ile yüksek rekabet gücüne sahip olduğu 2011 yılından itibaren de kaybedildiği görülmektedir. 2018 yılı itibariyle AKÜ değeri -89,78 olup, bu kategoride Türkiye’nin rekabet gücü düşüktür.

GTIP-950300210000 “Oyuncak Bebekler” kategorisinde Türkiye’nin bu kategoride 2007 yılında -360,95 olan rekabet gücünün diğer tüm yıllarda yatay bir seyirle rekabet gücü uzağında kaldığı görülmektedir. 2018 yılında -351,6 AKÜ değerine ulaşılan bu kategoride Türkiye’nin rekabet gücü bulunmamaktadır.

GTIP 950300290000 “Sadece İnsan Şeklinde Yapma Bebeklerin Aksam, Parçası” kategorisinde araştırmaya konu olan dönemde Türkiye’nin rekabet gücü düşüktür. 2009 ile 2010’da nispi iyileşme görülmesine karşın 2012 yılından itibaren zayıflayan rekabet gücü 2016 yılında -772,52 ile en düşük düzeye inmiştir. Türkiye’nin bu kategoride rekabet gücü yoktur.

GTIP-950300300000 “Elektrikli oyuncak trenler; birleştirilecek türden küçültülmüş modeller” kategorisinde Türkiye’nin rekabet gücünün sınır değerinin altında kaldığı, bununla birlikte 2008 yılından itibaren rekabet gücünde genel olarak pozitif bir ivme yakalanmış olmasına rağmen 2018 yılında AKÜ değeri ancak -148,78 düzeyine yükselmiştir. Türkiye bu kategoride rekabet gücüne sahip değildir.

GTIP-950300350000 “Diğer inşaat takımları ve inşaat oyuncakları; plastik maddelerden” kategorisinde 2007 yılında -89,8 olan rekabet gücü 2008 yılında -45,83’e yükselerek sınır değer üstüne yükselmiştir. Fakat 2009 yılında -117,1’e gerileyerek yeniden rekabet gücü kaybedilmiş ve 2018 yılına kadar rekabet gücü istikrarlı biçimde azalmıştır. Bu kategoride Türkiye’nin rekabet gücü düşüktür.

GTIP-950300390000 “Diğer inşaat takımları ve inşaat oyuncakları; diğer maddelerden” kategorisinde; 2007 yılında -71,78 AKÜ değerine sahip olan Türkiye 2008 yılında +131,93 ile rekabetçi pozisyona geçmiştir. 2009 yılından sonra zaman zaman sınırlı düzeyde rekabet gücü elde edilmekle birlikte 2015 yılından itibaren rekabet gücü kaybedilmiştir. Türkiye’nin bu kategoride rekabet gücü yoktur.

GTIP-950300410000 “Hayvan, insan dışı yaratıkları tasvir eden oyuncak; içleri doldurulmuş olan” kategorisinde Türkiye’nin rekabet gücü oldukça düşüktür. 2007-2018 döneminde rekabet gücü ortalaması -332,35 düzeyinde olup, rekabet sınırından oldukça uzak kalınmıştır. Bu kategoride Türkiye rekabet gücü bulunmamaktadır.

GTIP-950300490000 “Hayvan, insan dışı yaratıkları tasvir eden oyuncak; diğerleri” kategorisinde araştırmaya konu olan dönemde Türkiye’nin rekabet gücü negatif bir seyir izlemiştir. Rekabet gücü 2007 yılında -181,4 iken 2016 yılına kadar azalarak -362,52 düzeyine gerilemiştir. 2018 yılında ise -315,57 AKÜ değerine ulaşılmıştır. Türkiye bu kategoride rekabet gücüne sahip değildir.

GTIP-950300550000 “Oyuncak müzik alet ve cihazları” kategorisinde 2007-2018 döneminde rekabet gücü ortalaması -458,18 düzeyindedir. 2007 yılında -427,31 olan AKÜ değeri dönem içerisinde en düşük değerine 2008 yılında -540,85 ile en yüksek değerine ise 2013 yılında -388,57 ile ulaşmıştır. Bu kategoride Türkiye’nin rekabet gücü yoktur.

GTIP-950300610000 “Bilmeceler; Ahşap Olanlar” kategorisinde 2007-2018 döneminde Türkiye’nin rekabet gücü oldukça düşüktür. 2007 yılında -287,54 olan AKÜ değeri 2018 itibariyle -278,04 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde AKÜ değeri -247,18’in altına inmemiş olup, Türkiye’nin bu kategoride rekabet gücü bulunmamaktadır.

GTIP-950300690000 “Bilmeceler; Diğerleri” kategorisinde Türkiye’nin rekabet gücü incelendiğinde, 2007 yılında -332,95 olan AKÜ değeri 2009 yılında -199,38 düzeyine yükselmesine karşın sonraki 7 yılda yatay bir seyir izlemiş ve 2016 yılında -188,37 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte 2017 yılında öncelikle +22,26 değeri ile rekabet sınırına geçilmiş ve 2018 yılında ise +57,55 ile rekabet gücü kazanılmıştır. 2018 yılı itibariyle bu kategoride Türkiye rekabet gücü mevcuttur.

GTIP-950300700000 “Diğer Oyuncaklar (Takım/Set Halinde Olanlar)” kategorisinde 2007 yılında -238,59 olan AKÜ değeri 2008 yılında -163,36’e yükselen rekabet gücü sonraki 5 yılda yatay seyrederek 2012 yılında -188,57 olmuştur. 2013 yılında hızlı bir yükselişle -134,27’lük AKÜ değerine ulaşılmış ve devamındaki 6 yılda tekrar yatay seyre geçmiştir. Bu kategoride Türkiye rekabet gücüne sahip değildir.

GTIP-950300750000 “Diğer oyuncak ve modeller (motorlu olanlar); plastikten” kategorisinde 2007-2018 dönemini kapsayan 12 yıllık dönemde ortalama AKÜ değeri -377,12 olarak gerçekleşmiş ve rekabet sınırının oldukça uzağında kalmıştır. Türkiye’nin söz konusu kategoride rekabet gücü yoktur.

GTIP-950300790000 “Diğer oyuncak ve modeller (motorlu olanlar); diğer maddelerden” kategorisinde 2007-2018 yılları arasında Türkiye rekabet gücüne sahip olamamıştır. Rekabet gücü açısından en yüksek AKÜ değeri -215,07 ile 2008 yılında görülürken en düşük AKÜ değeri 2016 yılında ulaşılan -374,73 AKÜ değeridir. Bu kategoride Türkiye rekabet sınırının oldukça uzağında bulunmaktadır.

GTIP-950300810000 “Oyuncak Silahlar” kategorisinde araştırmaya konu olan dönemde rekabet gücü bakımından Türkiye’nin AKÜ değeri sürekli olarak negatif seyretmiştir. Ortalama AKÜ değerinin -485,35 olduğu bu kategoride Türkiye’nin rekabet gücü yoktur.

GTIP-950300850000 “Kalıplanarak elde edilen minyatür metal modeller” kategorisinde; 2007 yılında -407,12 AKÜ değeri ile rekabet sınırının oldukça uzağında olan Türkiye 2018 yılına kadar rekabetçi pozisyona geçememiştir. Ortalama AKÜ değeri -372,01 olarak gerçekleşmiş olup, bu kategoride Türkiye’nin rekabet gücü düşüktür.

GTIP-950300950000 “Diğer oyuncaklar; plastikten” kategorisinde 2007-2018 döneminde rekabet gücü açısından en düşük AKÜ değerine 2007 yılında -324,69 ile

ulaşmıştır. 12 yıllık dönemde AKÜ değeri genel olarak sürekli artmış olsa da 2018 itibariyle ulaşılan AKÜ değeri -153,85 olup, $-50 < AKÜ < 50$ arasında bir değerde olmadığından rekabet gücü bulunmamaktadır.

GTIP-950300990000 “Diğer oyuncaklar; diğer maddelerden” kategorisinde; rekabet gücü açısından Türkiye inişli çıkışlı seyir izlemiştir. 2007 yılında -67,98 olan rekabet gücü pozitif bir ivme yakalamış ve 2009 yılında sınırlı düzeyde rekabet gücü elde etmiştir. 2011 ile 2013 yılları arasında rekabet gücü sınır değer altına gerilemiştir. 2014 yılında -46,38 AKÜ değeri ile rekabet gücü sınırına girilirken 2015-2017 döneminde rekabetçi pozisyona kaybedilmiştir. 2018 yılı itibariyle AKÜ değerinin -26,59'e yükseldiği bu kategoride Türkiye rekabet sınırında bulunmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada 2007-2018 dönemi kapsamındaki 12 yıllık dönemde Türkiye'nin oyuncak sektöründe GTIP 9503 faslında yer alan 12 haneli alt sektörlerinin rekabet gücü Vollrath'ın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (AKÜ) yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda; Türk oyuncak sektörü sadece GTIP 950300101100 ve 950300690000 kategorilerinde rekabet gücüne sahiptir. GTIP 950300101200 ve 950300990000 kategorisinde rekabet gücü sınırdadır. GTIP 950300101100, 950300101900, 950300102100, 950300102900, 950300300000, 950300350000, 950300390000, 950300410000, 950300490000, 950300550000, 950300610000, 950300700000, 950300750000, 950300790000, 950300810000, 950300850000 ve 950300950000 kategorilerinde ise rekabet gücü düşüktür.

Elde edilen sonuçlar çerçevesinde oyuncak sektöründe Türkiye'nin genel olarak rekabet gücünün düşük olduğu değerlendirilmiştir. İki ürün kategorisinde rekabet gücünün yüksek olması ve iki ürün kategorisinde de sınırlı rekabet gücü olmasına karşın pek çok ürün kategorisinde rekabet gücüne sahip olmadığı ve mevcut durumda rekabetçi pozisyondan uzak bir görünümde olduğu değerlendirilmektedir.

Oyuncak sektörüne ilişkin sorunlara bakıldığında; en temel sorun alanı olarak sektörde önemli oranda dış ticaret açığının bulunması ve birim ihracat fiyatının birim ithalat fiyatına kıyasla oldukça düşük olması olduğu ifade edilmektedir. Dünyanın en önemli oyuncak ihracatçısı konumundaki Çin'den gerçekleştirilen yüksek düzeydeki ithalat Türk

oyuncak sektörünün gelişmesinin önündeki en büyük engeldir. Ayrıca Uzakdoğu'daki işçilik maliyetlerinin düşük olması ve oyuncaklarda kullanılan bazı elektronik aksamın da burada imal edilmesi sektörün rekabet gücünü düşüren diğer bir faktördür. Özgün model geliştirilememesi ve yerli oyuncakların kalitelerinin artırılması ve oyuncakların güvenliğine yönelik olarak beyan edilmek zorunda olunan test/belgelendirmelerin yerli üreticiler için ciddi maliyet oluşturması gibi farklı sorunlar da bulunmaktadır. Bununla birlikte Türk oyuncak sektörü için; AB ve Ortadoğu oyuncak pazarına yakın olmaya bağlı olarak lojistik maliyetlerin düşük olması ve çocuk sayısı artan Ortadoğu bölgesi ile ülkemiz arasındaki ortak kültürel değerlere uygun oyuncak üretilebilmesi gibi çeşitli fırsatlar da söz konusudur.

Yukarıda belirtilen hususlar ışığında Türk oyuncak sektörünün rekabet gücü kazanabilmesi; oyuncak sektöründe faaliyet gösteren işletmelere üretim ve ihracat noktasında teşvikler sağlanması, kamuoyunun yerli oyuncak tüketimi konusunda bilinçlendirilmesi ve devlet kurumlarının açtıkları oyuncak ihalelerinde yerli oyuncakların tercih edilmesi, yerli oyuncakların üretim kalitelerini artırmak üzere oyuncak sektöründe faaliyet gösteren işletmelerce AR-GE faaliyetlerine daha fazla önem verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, M. (2011). *Uluslararası rekabet gücü: belirleyici faktörler ve ölçülmesi, Türkiye bağlamında bir değerlendirme*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aktan C. ve Vural, Y. (2004). *Rekabet gücü ve rekabet stratejileri*, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayınları.
- Cho, D. S. (1998). From national competitiveness to bloc and global competitiveness. *Competitiveness Review: An International Business Journal*, 8(1), 11-23.
- Dunning, J. (1993), *The globalization of business*, London: Routledge.
- ECSIP Consortium. (2013). Study on the Competitiveness of the Toy Industry. Netherlands: ECORYS. <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/6653/attachments/1/translations/en/renditions/native> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)
- Erkan, H. (1987). *Sosyal piyasa ekonomisi*, Konrad Adenauer- Stiftung Vakfı Türkiye Temsilciliği, İzmir.
- Kibritçioğlu, A. (1996). Uluslararası rekabet gücüne kavramsal bir yaklaşım, *MPM Verimlilik Dergisi*, Ankara:Milli Prodüktivite Merkezi Yayını, Sayı:3: 109-122.
- Moon, H. C., Rugman, A. M. and Verbeke, A. (1998). A generalized double diamond approach to the global competitiveness of Korea and Singapore. *International business review*, 7(2): 135-150.
- PAGEV (2019). Türkiye Oyuncak Sektörü İzleme Raporu.
- Porter, M., E. (1990), *The competitive advantage of nations*. New York: Free Press,
- Rugman, A.M. D’Cruz, and J., R., (1993). The double diamond model of international competitiveness: the Canadian experience, *Management International Review*, 33:34.

WEF, (2013), The global competitiveness report 2012-2013, Full Data Edition, World Economic Forum.